

Międzynarodowy Związek Kolei (UIC) – historia, założenia, wybrane obszary działalności i zaangażowanie w Afryce

W pracy przedstawiono Międzynarodowy Związek Kolei - najstarszą i o największym zasięgu organizację współpracy kolei na świecie. Omówiono jej genezę i rozwój oraz współczesną działalność ze szczególnym uwzględnieniem zaangażowania organizacji na kontynencie afrykańskim.

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Międzynarodowy Związek Kolei.....	4
2.1. Historia UIC	4
2.2. UIC obecnie	4
2.3. Wybrane działania UIC	5
3. UIC w Afryce.....	7
4. Podsumowanie	9
5. Bibliografia	10

1. Wstęp

Koleje szynowe stanowią obecnie jeden z najważniejszych środków transportu i komunikacji na świecie. Od momentu powstania pierwszej linii kolejowej, za który symbolicznie przyjmuje się dzień 27 września 1825 roku, kiedy otworzone zostało mierzące 19 kilometrów połączenie między dwoma angielskimi miastami – Stockton i Darlington¹, sieć linii kolejowych rozrosła się na każdy zamieszkały kontynent na świecie. Obecnie estymuje się, że łączna długość sieci kolejowej w skali globalnej wynosi prawie 1,15 miliona kilometrów².

Transport kolejowy umożliwia przewóz zarówno pasażerów, jak i towarów na bliskich i dalekich dystansach. Szacuje się, że w samych Stanach Zjednoczonych prawie 30%³, zaś w Unii Europejskiej około 20%⁴ towarów transportowanych jest koleją. Spośród środków transportu lądowego ma ona również najniższe średnie koszty zewnętrzne. Wynoszą one 1,8 eurocenta za tonokilometr w przypadku składów napędzanych silnikami diesla i 1,1 eurocenta za tonokilometr w przypadku składów elektrycznych, są zatem niższe niż w przypadku transportu wodami śródlądowymi (1,9 eurocenta za tonokilometr) i znacznie niższe niż w przypadku transportu samochodowego (wynoszą one odpowiednio 4,2 eurocenta za tonokilometr w przypadku ciężkich i aż 35,6 eurocenta za tonokilometr w przypadku lekkich samochodów dostawczych⁵. Nie dziwi zatem, że kolej odpowiada również za liczne transporty międzynarodowe. Aby umożliwić swobodny ruch pociągów pomiędzy państwami, konieczne jest funkcjonowanie organizacji międzynarodowych wyspecjalizowanych w transporcie kolejowym.

Międzynarodowy Związek Kolei, czyli najważniejsza obecnie organizacja międzynarodowa o takim profilu, jej zarys historyczny, struktura organizacyjna, założenia i wybrane aspekty działalności są właśnie tematem poniższego opracowania.

¹ Bryja D., *Koleje – podstawy*, Politechnika Wroclawska, www.zits.pwr.wroc.pl/bryja/Kp6.pdf (dostęp 29.05.2022)

² Citypopulation.de, *Length of the railway networks in the countries of the world*, www.citypopulation.de/en/world/bymap/railways/ (dostęp 29.05.2022)

³ Union Pacific, *How Much Freight Ships by Rail In the US?*, (2021), www.up.com/customers/track-record/tr120120-freight-rail-how-much-ships-by-rail.htm (dostęp 29.05.2022)

⁴ Eurostat, *File:Modal split of inland freight transport, 2014 (% of total inland tkm) YB17.png*, 2017, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Modal_split_of_inland_freight_transport,_2014_\(%_of_total_inland_tkm\)_YB17.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Modal_split_of_inland_freight_transport,_2014_(%_of_total_inland_tkm)_YB17.png) (dostęp 29.05.2022)

⁵ Hofbauer F., Putz L.-M., *External Costs in Inland Waterway Transport: An Analysis of External Cost Categories and Calculation Methods*, (2020), Department of Logistics, University of Applied Sciences Upper Austria

2. Międzynarodowy Związek Kolei

Międzynarodowy Związek Kolei (UIC, fr. *Union internationale des chemins de fer*, ang. *International Union of Railways*) jest najstarszą i o największym zasięgu organizacją współpracy kolei na świecie. Jej siedziba znajduje się w Paryżu. Jest to jedna z niewielu organizacji międzynarodowych, na których czele zasiada Polak – Krzysztof Mamiński, prezes i dyrektor generalny spółki Polskie Koleje Państwowe S.A. (PKP).

2.1. Historia UIC

Korzenie tej organizacji sięgają do czasów tuż po I wojnie światowej, kiedy to społeczność międzynarodowa, zwłaszcza kraje Europy, połączył pomysł utworzenia organizacji międzynarodowej zrzeszającej krajowe przedsiębiorstwa kolejowe. Idea ta przedstawiona została pierwotnie jako następstwo międzynarodowej konferencji w Portorosa we Włoszech 23 listopada 1921, a następnie międzynarodowej konferencji w Genewie, mającej miejsce 3 maja 1922. Międzynarodowa konferencja założycielska UIC odbyła się z kolei w Paryżu dnia 17 października 1922 r. Obecni tam przedstawiciele państw założycielskich opowiedzieli się za „stworzeniem stałej administracji kolejowej skupiającej się na ruchu międzynarodowym w celu standaryzacji i poprawy warunków budowy i eksploatacji kolei”. Początkowo do UIC należało 51 członków z 29 krajów, w tym m. in. z Japonii i Chin. Wkrótce dołączyły do nich również koleje ze Związku Radzieckiego oraz państw Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej⁶.

2.2. UIC obecnie

Międzynarodowy Związek Kolei zrzesza obecnie 207 podmiotów z sektora kolejowego z 95 krajów świata. Polskę w tej organizacji reprezentuje spółka Polskie Koleje Państwowe S.A. W dniu 31 marca 2009 roku odbyło się Walne Zgromadzenie, podczas którego misja i ogólne cele działalności UIC zostały jednogłośnie przyjęte przez Członków UIC. Misja organizacji zawiera w sobie punkty takie, jak:

⁶ UIC, *About UIC*, <https://uic.org/about/about-uic/#UIC-since-1922-a-long-life-organisation> (dostęp 29.05.2022)

- „Promocja transportu kolejowego na całym świecie w celu skutecznego reagowania na obecne i przyszłe wyzwania związane z mobilnością i zrównoważonym rozwojem”;
- „Rozwijanie i usprawnianie wszelkich form współpracy międzynarodowej między członkami i promocja dzielenie się najlepszymi praktykami”;
- „Promocja interoperacyjności oraz opracowywanie i publikowanie rozwiązań problemów związanych z systemem kolejowym (IRS)”;
- „Wspieranie członków w ich wysiłkach na rzecz rozwoju nowych firm i obszarów działalności”;
- „Proponowanie nowych sposobów poprawy wydajności technicznej i środowiskowej transportu kolejowego, zwiększenia konkurencyjności i obniżenia kosztów”⁷

Zawarte w misji ogólne cele działalności UIC z kolei zawierają w sobie następujące punkty:

- Na poziomie strategicznym głównym celem jest koordynacja działań z oraz pomiędzy 6 Regionami UIC (Afryka, Azja, Europa, Ameryka Północna, Ameryka Południowa i Bliski Wschód)
- Na poziomie współpracy technicznej i profesjonalnej działania zorganizowane są wokół następujących rodzajów kolejowej działalności: Pasażer, Towar, System Kolejowy (zawierający w sobie aspekty takie, jak infrastruktura, tabor i eksploatacja) oraz Podstawowe Wartości (a zatem międzysektorowe działania, do których zalicza się m. in. Zrównoważony rozwój, Bezpieczeństwo, Ochronę, Koordynację prac badawczych i Rozwój wiedzy specjalistycznej).
- Na poziomie służb pomocniczych działania zorganizowane są wokół obszarów takich, jak finanse, zasoby ludzkie, prawo, komunikacja i stosunki instytucjonalne⁸.

Ponadto obecne i przyszłe działania UIC koncentrować się mają na 5 obszarach, które mają być rozwijane w interesie globalnej społeczności kolejowej. Są to Środowisko, Bezpieczeństwo i ochrona, Sygnalizacja, Normalizacja i Przewóz towarów/ Korytarze towarowe⁹.

2.3. Wybrane działania UIC

⁷Ibidem

⁸ Ibidem

⁹ Ibidem

W oficjalnym raporcie z działalności UIC za lata 2020-2021 (UIC ACTIVITY REPORT 2020-2021)¹⁰ zawartych jest 5 strategicznych obszarów działalności, na których organizacja skupiała się w omawianych latach. Były to:

- 1) Promocja transportu kolejowego na świecie. Najważniejszymi zadaniami, które postawiono przed sobą w ramach tego obszaru, były
 - Pozycjonowanie strategiczne,
 - Skupienie na podstawach, do których zaliczono bezpieczeństwo, ochronę środowiska i innowacyjność,
 - Podkreślanie i pokazywanie atrakcyjności transportu kolejowego i
 - Partnerstwa z ważnymi organizacjami narodowymi i międzynarodowymi.

- 2) Dalszy rozwój UIC jako platformy technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb członków. Jako kluczowe działania w tym obszarze wymienione zostały:
 - Wcielanie w życie i upowszechnianie ogólnosystemowej wizji i pozycji technicznych,
 - Aktualizacja IRS w zgodzie z potrzebami zainteresowanych stron,
 - Opracowywanie specyfikacji i wytycznych,
 - Korzystanie z danych i wymiana doświadczeń,
 - Wdrażanie polityki technicznej służącej priorytetom członków i
 - Monitorowanie wdrażania produktów UIC i powstałych dzięki nim wartości dodanych.

- 3) Tworzenie innowacji dzięki projektom. Trzeci z celów zakładanych sobie na okres ubiegłych lat UIC starała się osiągnąć poprzez:
 - Stanie się światowym forum dla rozwoju innowacyjnych projektów,
 - Dalsze rozwijanie wspólnej dla członków strategii innowacyjnej,
 - Umieszczenie technologii cyfrowych w sercu systemu kolejowego,
 - Przyczynianie się do przyspieszenia cyklu innowacyjnego i
 - Wpieranie zarówno europejskich, jak i globalnych programów innowacyjnych, z korzyścią dla sektora.

¹⁰ UIC, (2022), *UIC ACTIVITY REPORT 2020-2021*, s.8

- 4) Czwartym obszarem zainteresowania UIC w latach 2020-21 było promowanie zrównoważonego, bezemisyjnego transportu. Zadaniem realizowanym, aby osiągnąć ten cel, były:
- Uczynienie kolei podstawowym środkiem transportu,
 - Przekazywanie multimodalnej wizji, współdzielonej z podmiotami z obszarów transportu publicznego i łańcucha dostaw oraz
 - Opracowywanie innowacyjnych projektów w celu jak najskuteczniejszego przyciągnięcia „zielonych” obligacji.
- 5) Ostatnim obszarem kluczowym dla UIC w omawianych latach było efektywne i transparentne zarządzanie, z korzyścią dla Członków. W jego ramach podejmowano działania dążące do następujących celów:
- Etycznego i transparentnego zarządu,
 - Regularnego raportowania i bieżącej oceny wartości dodanej z działalności organizacji,
 - Stałego rozwoju umiejętności i
 - Zapewniania regionom narzędzi do rozwoju projektów.

Zgodnie z informacjami przekazywanymi przez samą organizację, na koniec 2021 roku zostało zrealizowanych 80% celów zakładanych przez UIC na lata 2020-2021¹¹.

3. UIC w Afryce

Istotną częścią zadań realizowanych przez UIC w ramach I obszaru działalności, tj. promocji transportu kolejowego, były te realizowane na kontynencie afrykańskim.

Działaniom w Afryce przyświecał przede wszystkim cel wspierania handlu międzynarodowego, zwłaszcza z uwzględnieniem krajów pozbawionych dostępu do morza. Istotnym aspektem funkcjonowania UIC jest współpraca z innymi organizacjami międzynarodowymi. Członkowie UIC Africa pracują na rzecz wzmocnienia rozwoju kolei afrykańskich i wspierania zrównoważonego transportu zgodnie z Celami Zrównoważonego Rozwoju ONZ (SDG). Ponadto, UIC nawiązała partnerstwo z NEPAD - agencją rozwoju Unii Afrykańskiej. Współpraca między UIC, UA (Unią Afrykańską) i AUDA-NEPAD ma za cel

¹¹Ibidem, s. 10

umożliwienie wdrożenia nowych rozwiązań strukturalnych dla kolei afrykańskich w przyszłości, tak aby z kolei uczynić główną dźwignię zrównoważonego wzrostu na kontynencie afrykańskim, sprzyjającego dodatkowo włączeniu społecznemu. UIC stale rozszerza też współpracę z krajowymi przedsiębiorstwami i organizacjami kolejowymi. Obecnie członkami UIC w Afryce jest 21 podmiotów z 15 państw. W 2021 roku do organizacji dołączyły wywodzące się z Senegalu GTS-S.A. (Les Grands Trainsdu Sénégal) i SENTER, zaś chęć członkostwa w UIC wyraziły: NZR (Zimbabwe), KNR (Kenya National Railways) i Niger¹².

Działania UIC w Afryce polegają w przeważającej większości na organizacji różnego rodzaju szkoleń, konferencji i webinarów. Pomimo trwającej pandemii, organizacji w latach 2020-2021 udało się zorganizować kilka istotnych wydarzeń, w większości odbywających się w formie zdalnej. Te internetowe sympozja dotyczyły między innymi bezpieczeństwa, zrównoważonego rozwoju, standaryzacji i technologii cyfrowych. W 2021 został uruchomione cykliczne wydarzenie pod nazwą „Afrykańskie czwartki kolejowe” – są to odbywające się co dwa miesiące webinaria, podczas których omawiane są główne zagadnienie i projekty będące obiektem zainteresowania afrykańskiego wydziału UIC. Dotychczas poruszonymi na spotkaniach z tego cyklu tematami były: standaryzacja, cyfryzacja, wpływ pandemii Covid-19, zrównoważony rozwój i bezpieczeństwo, a także najlepszych praktyk w obszarze kolejowego transportu towarowego.

Wiele działań UIC Africa powiązanych jest również z programem Agenda 2063 – obszernym planem działania Unii Afrykańskiej, którego celem, w dużym skrócie, jest „przekształcenie Afryki w globalną potęgę przyszłości”¹³. Aby sprostać celowi, jakim jest dostosowanie się do aspiracji Agendy 2063, czyniąc z kolei główną dźwignię zrównoważonego wzrostu, w 2021 r. rozpoczęto prace nad studium "2063: Prospective study on the strategy for railway development in Africa". W nadchodzących latach UIC ma w planach wzmocnienie swoich relacji z Unią Afrykańską i AUDA-NEPAD oraz rozszerzenie partnerstwa na inne organizacje międzynarodowe i regionalne.

Region afrykański był ponadto jednym z najbardziej zaangażowanych w Międzynarodowe Sympozjum UIC, stanowiące niejako punkt wyjścia do obchodów stulecia UIC w 2022 roku. Przedstawiciele afrykańskich organizacji członkowskich brali

¹² Ibidem, s. 27

¹³ African Union, *Agenda 2063: The Africa We Want*, <https://au.int/sw/node/34993> (dostęp 29.05.2022)

udział w licznych spotkaniach i dyskusjach panelowych, przedstawiając perspektywę kolei afrykańskich globalnej społeczności UIC¹⁴.

4. Podsumowanie

Podsumowując, działalność UIC w Afryce nie przynosi co prawda spektakularnych, natychmiastowych i policzalnych efektów, jednak nawet mniejsze działania, przyczyniające się do rozpowszechniania wiedzy, zwiększania świadomości i promowania transportu kolejowego są istotną cegiełką w rozwoju tego sektora na kontynencie afrykańskim, dla którego rozbudowa sieci kolejowej, zarówno pasażerskiej, jak i towarowej, stanowić może jeden z ważniejszych akceleratorów rozwoju.

¹⁴UIC, (2022), *UIC ACTIVITY REPORT 2020-2021*, s. 28

5. Bibliografia

1. Bryja D., *Koleje – podstawy*, Politechnika Wrocławska, www.zits.pwr.wroc.pl/bryja/Kp6.pdf(dostęp 29.05.2022)
2. Citypopulation.de, *Length of the railway networks in the countries of the world*, www.citypopulation.de/en/world/bymap/railways/(dostęp 29.05.2022)
3. Union Pacific, *How Much FreightShips by Rail In the US?*, 2021, www.up.com/customers/track-record/tr120120-freight-rail-how-much-ships-by-rail.htm(dostęp 29.05.2022)
4. Eurostat, *File:Modal split of inlandfreight transport, 2014 (% of totalinlandtkm) YB17.png*, 2017, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Modal_split_of_inland_freight_transport,_2014_\(%_of_total_inland_tkm\)_YB17.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Modal_split_of_inland_freight_transport,_2014_(%_of_total_inland_tkm)_YB17.png)(dostęp 29.05.2022)
5. Hofbauer F., Putz L.-M, *ExternalCosts in InlandWaterway Transport: An Analysis of ExternalCostCategories and CalculationMethods*, 2020, Department of Logistics, University of Applied Sciences Upper Austria
6. UIC, *About UIC*, <https://uic.org/about/about-uic/#UIC-since-1922-a-long-life-organisation>(dostęp 29.05.2022)
7. UIC, *UIC ACTIVITY REPORT 2020-2021*, marzec 2022
8. African Union, *Agenda 2063: The Africa We Want*, <https://au.int/sw/node/34993>(dostęp 29.05.2022)